

Universiteit
Leiden

The Netherlands

Cruising the seventies: homoseksualiteit en promiscuïteit in de Amerikaanse literatuur van en over de jaren zeventig

Kessel, Looi van

Citation

Kessel, L. van. (2020). Cruising the seventies: homoseksualiteit en promiscuïteit in de Amerikaanse literatuur van en over de jaren zeventig. *Leidschrift*, 35(juni: Een uitgesproken taboe. LHBT'ers en seksualiteit in de geschiedenis), 75-91. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3448638>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3448638>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cruising the seventies: homoseksualiteit en promiscuïteit in de Amerikaanse literatuur van en over de jaren zeventig

Looi van Kessel

De debuutroman *63: Dream Palace* (1956) van de Amerikaanse schrijver James Purdy opent met een passage waarin de interne verteller, Parkhears Cratty, het hoofdpersoonage Fenton Riddleway ontmoet.¹ Ze komen elkaar tegen in een park in nachtelijk Chicago, waar Parkhears op zoek is naar ‘interessante figuren’. Fenton lijkt bij hun ontmoeting wat onrustig. Hij vraagt of Parkhears hem naar een specifiek adres kan brengen; hij is nieuw in de stad en het lukt hem niet om dit adres te vinden. Parkhears lijkt aanvankelijk wantrouwig en merkt op dat er een bobbel zit in de voorkant van Fentons broek. Hij maakt een wat onhandige grap dat het net lijkt alsof Fenton een pistool in zijn broek draagt en vooral op moet passen zichzelf niet in de voet te schieten, maar uiteindelijk besluit hij toch met Fenton mee te gaan. Iets later in de roman treft de lezer Fenton aan op een van zijn nachtelijke dwalingen door de stad. Hij stopt bij een filmtheater dat de hele nacht voorstellingen vertoont en besluit naar binnen te gaan. In het halfduister van de bioscoopzaal ziet hij dat her en der mannen hun hoofd draaien om hem te kunnen observeren, en zo nu en dan reikt er een hand naar hem uit. Hij neemt plaats in een van de stoelen, waar hij in slaap valt. Wanneer hij wakker wordt, merkt hij dat het alweer zes uur in de ochtend is en gaat hij weer weg. Op weg naar de uitgang valt zijn blik op een advertentie die hij eerder ergens had opgeraapt. Daarop staat in grote belettering ‘MEN MEN MEN’.

Deze twee scenes beslaan slechts een klein deel van Purdy’s roman.² Toch zijn juist deze scenes kenmerkend voor een literair thema dat in de tweede helft van de twintigste eeuw in tandem met de homorechtenbeweging opkwam in de Verenigde Staten, en waar in de laatste decennia steeds meer academische interesse voor is ontstaan: het thema *cruising*. Met *cruising* bedoel ik de praktijk waarbij voornamelijk mannen op zoek zijn naar anonieme seks met andere mannen. Deze praktijk speelt zich vaak af in publieke ruimtes

¹ J. Purdy, ‘63: Dream Palace’ in: idem, *The Complete Stories of James Purdy* (New York 2013) 85-145.

² Zie voor een uitgebreide bespreking van seksualiteit in het werk van James Purdy mijn proefschrift: L. van Kessel, *Savage Embraces: James Purdy, Melodrama, and the Narration of Identity* (Leiden 2019).

zoals parken, openbare toiletten en nachtclubs. In een tijd dat seks met iemand van hetzelfde geslacht sociaal gezien onacceptabel was, en verdenking van homoseksualiteit zelf tot politieke en criminele vervolging kon leiden, zochten voornamelijk homomannen anoniem seksueel contact met andere mannen in grote steden zoals New York en San Francisco.³ Historicus Alan Bérubé beschrijft in zijn boek *Coming Out Under Fire* hoe, tijdens de Tweede Wereldoorlog, het neerstrijken van grote groepen jonge soldaten een enorme impuls gaf aan anonieme seks tussen mannen in de publieke ruimtes van grote steden met een legerbasis. De aanwezigheid van jonge mannen, die wel eens een verzetje zochten terwijl ze ver van huis zaten, zo stelt Bérubé, trok een grote groep homoseksuele mannen naar urbane gebieden waardoor deze steden later belangrijke kernen zouden worden voor de homorechtenbeweging van de jaren zestig.⁴ Ondanks het gevaar dat deze seksuele ontmoetingen met zich meebrachten — men liep altijd het risico opgepakt te worden — zorgde anonimiteit voor een zekere veiligheid. Zolang je seksuele partner niet wist waar je woonde of wat jouw naam was, liep je ook geen risico om door diegene aangegeven te worden.

Publieke en anonieme seks tussen mannen is van alle tijden. Het was echter in de jaren zeventig dat de anonieme sekscultuur een belangrijke publieke en politieke rol ging spelen in de vorming van de jonge homorechtenbeweging. De samenkomst van snelle ontwikkelingen in de homo-emancipatie en het losser worden van wetgeving rondom pornografie zorgden ervoor dat in deze periode onder homomannen een seksuele subcultuur ontstond waarin promiscuë en anonieme seks een belangrijke rol speelde. Deze cultuur verplaatste zich gaandeweg de jaren zeventig van een marginale subcultuur naar de mainstream door de populariteit van

³ Denk hierbij aan de vervolging van homoseksuele mannen die werkzaam waren in de filmindustrie of in de politiek ten tijde van het McCarthyisme. Onder zijn voorzitterschap van de House Un-American Activities Committee (HUAC) in de Amerikaanse senaat werden beschuldigingen van communistische neigingen vaak gecombineerd met beschuldigingen van homoseksualiteit om de personen in kwestie politiek kwetsbaarder te maken. Dit fenomeen is later door historicus David Johnson omgedoopt tot de *lavender scare*. Zie hierover: D.K. Johnson, *The Lavender Scare. Cold War Persecution of Gays and Lesbians in Federal Government* (Chicago, 2004); M. Kimmel, *Manhood in America. A Cultural History* (New York 1996) 236-37; R. van den Oever, *Mama's Boy. Momism and Homophobia in Postwar American Culture* (New York 2012) 32-36.

⁴ A. Bérubé, *Coming Out under Fire. The History of Gay Men and Women in World War II* (Chapel Hill 2010) 113.

uitgaansgelegenheden met *darkrooms* en sekssauna's. Deze sekscultuur was echter maar een kort leven beschoren: met het uitbreken van de aidsepidemie begin jaren tachtig vond er binnen de homogemeenschap snel een cultuuromslag plaats. Toch blijft deze korte periode van een relatief vrije en experimentele sekscultuur een belangrijk moment in de geschiedenis van homoseksualiteit in de Verenigde Staten; een moment waarin een belangrijke collectieve identiteit en politieke strategie binnen de homogemeenschap gevormd werd. In dit artikel bespreek ik enkele contemporaine en hedendaagse literaire en academische werken die de sekscultuur van de jaren zeventig dramatiseren. Hiermee probeer ik een lijn te trekken tussen literaire en culturele productie van de jaren zeventig en nu. Daarnaast traceer ik de vorming van een collectieve homoseksuele identiteit die, naast haar politieke impact, ook zeer controversieel is.

De kunst van anonieme seks

Waar Purdy nog in zeer verdeckte termen schreef over de praktijk van *cruising*, konden auteurs sinds het einde van de jaren zestig op een veel explicietere manier praten over seksuele praktijken in de homogemeenschap. De Stonewall-rellen van 28 juni 1969 gaven de tot dan toe relatief kleine en marginale homorechtenbeweging een nationale impuls waardoor LHBTQ-personen een steeds grotere publieke zichtbaarheid verkregen.⁵ Eveneens versoepelden eind jaren zestig lokale en federale wetten die de verspreiding van pornografie verboden. Het loslaten van deze wetten zorgde ervoor dat pornografie eenvoudiger verspreid kon worden via postorderbedrijven, tijdschriften, seksshops en seksbioscopen die rond die tijd steeds prominenter werden in het straatbeeld van grote steden als New York. Anonieme contacten tussen mannen volgden vaak een bepaald stramien. Oudere mannen, *Johns* genoemd, dwaalden 's nachts rond in bepaalde, relatief afgeschermd publieke ruimten, zoals parken of openbare toiletten, waar ze jongere mannen, de zogenaamde *trade*, benaderden voor seks tegen betaling in geld, voedsel of onderdak.⁶ Bioscopen waar de hele nacht door films gedraaid werden, waren ook ideale plaatsen voor de zoektocht naar seks. De

⁵ C. Hanhardt, *Safe Space. Gay Neighborhood History and the Politics of Violence* (Durham, NC 2013) 85-86.

⁶ B. Reay, *New York Hustlers. Masculinity and Sex in Modern America* (Manchester 2010) 7; S.R. Delany, *Times Square Red Times Square Blue* (New York 1999) 31-36.

theaters waren donker, bezoekers hoefden slechts eenmaal entree te betalen en konden toch de hele nacht blijven. Veel van dit soort bioscopen werden eind jaren zestig omgebouwd tot seksbioscopen waar, zo vertelt de sciencefictionschrijver Samuel Delany, een *John* zoals hij regelmatig dakloze *trades* kon oppikken. De bioscopen waarover Delany in zijn memoires schrijft, bevonden zich bijvoorbeeld vooral rond Times Square, een gebied dat in de jaren zeventig de reputatie kreeg een thuishaven te zijn voor sekswerk en drugscriminaliteit. Door de samenloop van deze gebeurtenissen lukte het homoseksuele mannen steeds beter om elkaar te vinden en van elkaar te leren. Men kon bijvoorbeeld in pornotijdschriften lezen over de beste locaties voor publieke en anonieme seks. De intensivering van seksuele praktijken zorgde er ook voor dat er steeds verder werd geëxperimenteerd met drugs en nieuwe vormen van seks die door deze verdovende middelen mogelijk gemaakt werden. Zo stelt Gayle Rubin dat de seksuele praktijk van het *fisten* — het penetreren van een anus met de hand, en soms zelfs een hele arm — exclusief is uitgevonden door homoseksuele mannen in de jaren zeventig.⁷

In zijn studie naar homoseksuele erotische praktijken van voor en na de uitbraak van de aidsepidemie stelt historicus Patrick Moore dat in de jaren zeventig homoseksuele mannen seks gebruikten ‘as the raw material for a social experiment so extreme that I liken it to art’.⁸ Daarmee doelt Moore niet enkel op de ingewikkelde codes en choreografieën die vaak kwamen kijken bij de anonieme seks in parken en darkrooms. Hij citeert ook de Franse filosoof Michel Foucault — die zelf ook actief participeerde in de seksuele experimenten in de seksscène van San Francisco. Hij stelde dat de enige weerstand tegen de repressieve drang om seksuele praktijken institutioneel te beschrijven, de *scientia sexualis*, een begrip van seks als erotische kunst kan zijn: de *ars erotica*.⁹ Moore doelt er vooral op dat te midden van deze seksuele experimenten ook nieuwe literaire vormen ontstonden. Expliciete seks tussen mannen in literatuur was veelal beperkt tot de publicatie van pulpromans die verkocht werden via postorder of vanuit goedkope hotelkamers. Hoewel homoseksualiteit als thema in literatuur voor de jaren zeventig al enkele populaire successen kende — denk bijvoorbeeld aan Gore Vidals *The City and*

⁷ G. Rubin. *Deviations. A Gayle Rubin Reader* (Durham, NC 2011) 225-226.

⁸ P. Moore, *Beyond Shame. Reclaiming the Abandoned History of Radical Gay Sexuality* (Boston 2004) xxiv.

⁹ M. Foucault, *The History of Sexuality Volume 1. An Introduction* (New York 1990) 70-71; L. Huffer, *Mad for Foucault. Rethinking the Foundations of Queer Theory* (New York 2010) 273-275.

the Pillar (1948) en James Baldwins *Giovanni's Room* (1956) — bleven deze romans terughoudend in hun representatie van expliciete seks. Verschillende rechterlijke uitspraken in de jaren vijftig en zestig die het verspreiden van pornografisch materiaal verboden, verwezen het drukken en verkopen van expliciet pornografisch en homoseksueel materiaal ook steeds verder naar clandestiene circuits.¹⁰ Zo confisqueerde de politie in 1956 alle exemplaren van Allan Ginsbergs dichtbundel *Howl* vanwege de zogenaamde obscene verwijzingen naar seks tussen mannen.¹¹ De rechtszaak die daarop volgde werd met argusogen gevolgd. Door het versoepelen van deze strenge wetgeving eind jaren zestig, de seksuele revolutie die zich tegelijkertijd afspeelde en de stappen die werden gezet door de homorechtenbeweging, werd expliciete seks tussen mannen ook een steeds nadrukkelijker element in de literaire stromingen die in die tijd ontstonden. Een voorbeeld van deze beweging naar steeds nadrukkelijker en meer literaire representaties van homoseks is de *New Narrative* groep uit San Francisco. Deze groep werd opgericht door Robert Glück en Bruce Boone en onder de leden bevonden zich gevierde schrijvers als Dodie Bellamy, Kevin Killian en Kathy Acker. Deze schrijvers experimenteerden in hun fictie vooral met het gebruik van biografische elementen, populaire cultuur en de poststructuralistische semiotiek — de studie naar processen van betekenisgeving — van Franse literatuurwetenschapper Roland Barthes.¹²

Drie romans uit deze periode dramatiseren expliciet de nieuwe politieke en sociale structuren die met de gewonnen seksuele emancipatie van homoseksuele mannen gepaard ging. In 1971 verscheen *Gov't Inspected Meat and Other Fun Summer Things* van zelfverklaarde voormalig sekswerker Dotson Rader.¹³ In deze roman beschrijft hij de seksuele praktijken van *hustlers*, ofwel mannelijke sekswerkers, en bespreekt hij uitvoerig de belofte van zelfbevestigende en masculiene seks tussen homoseksuele mannen in een periode waarin homoseksuele mannen vaak nog gestereotypeerd werden als verwijfd. Onder het pseudoniem Terry Andrews publiceerde de bekende kinderboekenschrijver George Selden in 1974 de semi-autobiografische

¹⁰ M. Bronski, *Pulp Friction. Uncovering the Golder Age of Gay Male Pulps* (New York 2003) 5-6.

¹¹ R.K.L. Collins and D.M. Skover, *The People v. Ferlinghetti. The Fight to Publish Allen Ginsberg's "Howl"* (Londen 2019) 28-40.

¹² R. Glück, 'Long Note on New Narrative' in: idem, *Communal Nude. Collected Essays* (South Pasadena 2016) 13-25.

¹³ D. Rader, *Gov't Inspected Meat and Other Fun Summer Things* (New York 1971).

roman *The Story of Harold*.¹⁴ Hij vertelt hierin uitvoerig over zijn verschillende anonieme sekscontacten en zijn fascinatie met *fisting*, maar ook weidt hij uit over de keerzijde van de seksuele cultuur van de jaren zeventig. De protagonist Harold worstelt in de roman openlijk met seksverslaving, drugs en suïcidale gedachten. Deze donkere zijde van de sekscultuur onder homomannen komt verder aan bod in Andrew Hollerans *Dancer from the Dance* uit 1978.¹⁵ Eind jaren zeventig is in New York publieke seks schering en inslag in disco- en seksclubs, homosauna's en op het paradijselijke vakantieoord Fire Island. Holleran is niet enkel positief over deze sekscultuur. In plaats daarvan schrijft hij over een groep vrienden waarvan enkelen zichzelf verliezen in een wereld vol seks en drugs; totdat tenslotte een van hen zelfmoord pleegt.

Naast elkaar gezien zit er in deze romans, gepubliceerd in verschillende fases van de homorechtenbeweging van de jaren zeventig, een ontwikkeling waarin publieke seks een steeds belangrijker onderdeel wordt van de mainstream homocultuur. Waar Raders publieke seks zich voornamelijk in de circuits van sekswerk bevindt, behoort in Andrews' en Hollerans romans *cruising* en promiscuïteit tot de gebruikelijke praktijken in de grootstedelijke discoscene. Met het mainstream worden van publieke seks in darkrooms van dansclubs en homosauna's zien we in deze romans ook een steeds sterkere beweging naar het beschrijven van een collectieve homoseksuele identiteit. Het interessante aan deze romans is dat ze stuk voor stuk gepresenteerd worden als semi-autobiografische documenten. Net als de schrijvers van de *New Narrative*-beweging, putten deze auteurs uit eigen ervaring om hun fictionele werelden vorm te geven en de lezer een blik te laten werpen in de wereld van vrije seks. Harold, het hoofdpersonage in Andrews roman, is, net zoals Andrews zelf, een kinderboekenschrijver die een dubbelleven leidt in de New Yorkse seksclubs. Net als Rader is het naamloze hoofdpersonage in *Gov't Inspected Meat* van het Amerikaanse Midwesten naar New York verhuisd om zijn eigen seksualiteit te kunnen ontdekken.¹⁶ Hoewel Holleran zelf zeer terughoudend is geweest over het delen van zijn biografische informatie — Holleran is het pseudoniem van Eric Garber — wordt er door critici van de roman regelmatig gesuggereerd

¹⁴ T. Andrews, *The Story of Harold. A Novel* (New York 1974).

¹⁵ A. Holleran, *Dancer from the Dance* (New York 2001).

¹⁶ Rader, *Gov't Inspected Meat*, 1-3.

dat ook deze deels biografisch van aard is.¹⁷ De brieven die de roman openen en sluiten, en die reflecteren op de roman zelf, versterken het documentaire-effect waardoor de lezer het idee heeft een unieke kijk op de wereld van promiscuë seks onder homoseksuele mannen te lezen.

Wat opvalt in deze werken is dat het ideaal van vrije seks radicaal wordt doorgevoerd tot de logische conclusie dat wanneer promiscuë seks vrij voor handen is, het ook niet meer uitmaakt met wie je seks hebt. We lezen over seksuele handelingen tussen mannen van allerlei verschillende achtergronden of etniciteiten. In de wereld van Holleran mengen vermogende homoseksuele mannen makkelijk met arme kunstenaars, drugsgebruikers en sekswerkers. In de darkrooms van de disco's, waar iedereen naakt is en je vaak niet weet met wie je seks hebt, doet afkomst er niet meer toe. Opvallend is ook dat, hoewel de hoofpersonages in Raders en Andrews' romans voornamelijk seks hebben met andere mannen, ze ook zo nu en dan met vrouwen in bed belanden. Voor hen doet het geslacht of genderidentiteit van de seksuele partner er minder toe dan de drang om bepaalde lusten te bevredigen. Het gemak waarmee deze personages seks hebben met mensen uit alle lagen van de samenleving, etniciteiten of genderidentiteiten, is tekenend voor de seksuele politiek van de homobeweging in de jaren zeventig. Promiscuïteit speelde een belangrijke rol bij het smeden van coalities en verbanden tussen mensen die zich vaak enkel met elkaar identificeerden op basis van hun non-normatieve seksuele voorkeur of genderidentificatie.

Promiscuïteit opnieuw bezien

Promiscuïteit werd binnen deze praktijk niet gezien als een gebrek aan verbondenheid of als een gewetenloos najagen van seksueel genot. In plaats daarvan stellen verschillende wetenschappers binnen de velden van homostudies en *queer theory* dat deze praktijk juist een emanciperende en inclusieve dimensie had. Binnen de kaders van anonieme seks spelen socio-economische achtergrond en andere identificatievormen niet meer mee. In promiscuë seks worden connecties gemaakt voorbij raciale, gender- en klasse-

¹⁷ R. Trušník, 'Dreams of the Past Gone. Andrew Holleran's *Dancer from the Dance* Revisited' in: M. Arbeit en R. Trušník ed., *Cult Fiction & Cult Film. Multiple Perspectives* (Olomouc 2008) 90.

identificatie.¹⁸ De uitbraak van de aidsepidemie begin jaren tachtig bracht echter een terugslag teweeg tegen anonieme seks tussen mannen. Naast dat conservatieve politici en opiniemakers de schuld voor de epidemie bij homoseksuele mannen legden, betoogden ook voorname, conservatieve homorechtenactivisten als Larry Kramer en Randy Shilts dat de problemen begonnen bij de losse anonieme seksuele contacten, in plaats van bij het gebrek aan voorlichting over hoe deze contacten zo veilig mogelijk aan te gaan. Volgens Douglas Crimp heeft de retoriek waarbij promiscue gedrag als de belangrijkste veroorzaker van de ziekte werd gezien, in plaats van het uitblijven van adequate reacties van de overheid en het bevorderen van veiligere seksuele praktijken, bijgedragen aan het versterken van homofobe discours die stellen dat homoseksuele mannen geen maatschappelijke bedreiging vormen zolang ze celibaat leven.¹⁹ In tegenstelling tot de conservatieve geluiden waar hij op reageert, omarmt Crimp juist promiscuïteit als een open en relationele manier om de betekenis van een gemeenschappelijke homoseksuele identiteit opnieuw te onderzoeken. Dat is juist een belangrijke strategie voor een gemeenschap die zo hard getroffen is door de aidsepidemie. Zo schrijft hij:

Having learned to support and grieve for our lovers and friends; having joined the fight against fear, hatred, repression, and inaction; having adjusted our sex lives so as to protect ourselves and one another — we are now reclaiming our subjectivities, our communities, our culture [...] and our promiscuous love of sex.²⁰

Sinds de uitbraak van de aidsepidemie en in navolging van Crimp, hebben verschillende queer theoretici en activisten een poging gedaan om een nieuwe impuls te geven aan het denken over promiscuïteit als ethische en inclusieve politieke praktijk. Tim Dean schrijft bijvoorbeeld dat ‘promiscuity concerns more than new sex partners: it also concerns new ideas and new ways of doing things’.²¹ Hij plaatst promiscuïteit tegenover een puriteinse

¹⁸ Delany, *Times Square Red*, 126-127; T. Dean, *Unlimited Intimacy. Reflections on the Subculture of Barebacking* (Chicago 2009) 184.

¹⁹ D. Crimp, ‘How to Have Promiscuity in an Epidemic’ in: idem ed., *AIDS. Cultural Analysis/Cultural Activism* (Cambridge, MA 1989) 242-51.

²⁰ Crimp, ‘How to Have Promiscuity in an Epidemic’, 270.

²¹ Dean, *Unlimited Intimacy*, 5.

drang naar zuiverheid, waarbij het laatste staat voor een anti-intellectuele en anti-queer positie. De retoriek van zuiverheid stigmatiseert non-normatieve seksuele handelingen. Zodoende bevoorrecht het datzelfde, sociaal ongevaarlijke idee van de gedeseksualiseerde, homoseksuele man waar Crimp zich ook tegen verzet. Het gezuiverde beeld van de celibate homoseksueel stelt Dean gelijk aan discursief geweld, of op zijn minst van de intellectuele armoede van een normatieve maatschappij die zich geen waardevolle en productieve relatievormen kan voorstellen buiten de heteroseksuele en monogame norm. Ook Dean ziet in anonieme en promiscuë sekspraktijken een manier van identificatie die voorbij gaat aan de sociale gelaagdheid van klasse, etniciteit en generatie:

People closely associated with sex compromise the ideal image and mess things up; they menace our boundaries, auguring disruptions of integrity, by threatening to draw us out of ourselves into promiscuous contact and mixing.²²

Volgens Dean trekt promiscuïteit ons uit een coherent zelfbeeld en confronteert het ons met identificaties en verlangens waarvan wij sociaal geconditioneerd zijn om die af te keuren. Dean ziet dus in promiscuë seks niet enkel de mogelijkheid tot non-normatieve sociale organisaties. Hij herkent ook in promiscuë en anonieme seks de potentie om het fundament van ons identiteitsbeeld te verstoren. Immers, in de praktijk van anonieme seks doet de eigen identiteit er net zomin toe als de identiteit van de partner. Juist dat geeft de mogelijkheid om weg te stappen van stringente identiteitscategorieën. Zoals queer theoreticus Leo Bersani het verwoordt: 'tireless sexual promiscuity makes for a connectedness based on unlimited bodily intimacies'.²³

Denkers zoals Dean zijn met name geïnteresseerd in de mogelijkheid tot nieuwe vormen van sociale organisatie die promiscuïteit aan gemarginaliseerde groepen biedt. Zijn boek *Unlimited Intimacy* (2009), bijvoorbeeld, presenteert zichzelf als een etnografische studie naar de *bareback* subcultuur in San Francisco — een subcultuur die zelfs voor queer gemeenschappen hoogst subversief en non-normatief is. Hij traceert in zijn boek seksuele praktijken die onbeschermd seks en de overdracht van HIV

²² Dean, *Unlimited Intimacy*, 20.

²³ L. Bersani, 'Shame on You' in: J. Halley & A. Parker ed., *After Sex? On Writing Since Queer Theory* (Durham, NC 2011) 95.

fetisjeren en ziet daarin een poging om zich als gemeenschap te organiseren rondom alternatieve familiestructuren. Binnen deze subcultuur verbindt het doorgeven van HIV seropositieve mannen aan elkaar in termen van generaties. Op deze manier ontstaan er binnen deze groep sociale identificatiestructuren waarbinnen hun non-normatieve seksuele praktijken een significante rol kunnen spelen.²⁴ De eerdergenoemde Delany zoekt ook naar het sociale potentieel van promiscuïteit wanneer hij zich in zijn werk verzet tegen neoliberale beleidsstrategieën om publieke seks uit te bannen. Halverwege de jaren negentig haalde burgemeester Rudy Giuliani de bezem door Times Square door de pornobioscopen en seksshops in het gebied te verbieden en ruim baan te geven aan grote projectontwikkelaars en populaire commerciële bedrijven zoals Disney.²⁵ In zijn memoires *The Motion of Light in Water* (1988) en *Times Square Red, Times Square Blue* (1999) beklaagt hij zich over het verdwijnen van de sociale cohesie die hij herkende in de interacties tussen *Johns* en *trade*. Zo controleerden frequente bezoekers van pornobioscopen, zoals Delany zelf, regelmatig het welzijn van de jonge, thuisloze sekswerkers voor wie deze plekken vaak als onderdak fungeerden. Delany vertelt in zijn memoires dat hij regelmatig eten meebracht voor jongens van wie hij wist dat ze geen geld hadden, of van wie hij wist dat het geld dat ze hadden op ging aan drugs.²⁶

Met het verdwijnen van de pornobioscopen verloor Times Square niet alleen de sociale binding die het voorheen had. Daarvoor in de plaats kwam een afstandelijk consumentisme waardoor het gebied nu verworpen is tot een openluchtattractie. Als het Giuliani's bedoeling was om het gebied 'terug te winnen' voor de inwoners van Manhattan, dan kunnen we ons afvragen of dat daadwerkelijk is gelukt. Zochten deze voorheen het gebied niet op vanwege de pornobioscopen en de publieke seks die er te vinden was, nog steeds is het gebied niet van de 'echte' New Yorker. In plaats daarvan hebben toeristen en vastgoedinvesteerders bezit van Times Square genomen.²⁷ Sterker nog, Delany stelt dat het verdwijnen van pornobioscopen geen positief effect heeft gehad op de sociale situatie van dakloze LHBTQ-jongeren. Integendeel, met het verdwijnen van publieke seks is ook deze

²⁴ Dean, *Unlimited Intimacy*, 84-89.

²⁵ Delany, *Times Square Red*, 151-152; J.E. Muñoz, *Cruising Utopia. The Then and There of Queer Futurity* (New York 2009) 53.

²⁶ Ibidem, 38-39.

²⁷ S. Warren, 'Learning from Times Square', *Journal for Urban History* 32.2 (2006) 302-313: 305.

groep verder naar de marge gedrukt en hebben deze niet langer toegang tot de sociale structuren die *cruising* met zich meebracht.²⁸ Bekeken door Delany's lens van non-normatieve sociale structuren is publieke en anonieme seks dus geen bedreiging voor sociale cohesie, maar juist een praktijk die sociale cohesie en veiligheid kan vergroten voor diegene die zich aan de marges van de samenleving bevinden.

De literatuurwetenschapper D.A. Miller, tenslotte, trekt een lijn van losse en anonieme seksuele contacten door naar alternatieve vormen van betekenisgeving. Miller radicaliseert de idee dat in promiscuïteit de coherentie en totaliteit van identiteit op losse schroeven komt te staan. Hij komt tot deze conclusie in zijn meditatie over de seksuele aspecten in het werk van Franse semioticus Roland Barthes, en hij stelt dat het teken in diens werk altijd promiscue is. In Barthes oeuvre weigeren betekenaar en betekende zich te koppelen aan een vaste of absolute betekenis, een effect dat Miller beschrijft als 'a proven ability to "fall" into an infinity of not always untraceable contacts'.²⁹ Miller ziet de semiotische relatie van betekenisgeving dus als een seksueel proces waarbij het teken steeds gekoppeld wordt aan nieuwe mogelijke betekenissen, en juist in deze vorm van promiscuïteit ziet Miller een politieke strategie voor queer personen. De weigering om in seksuele praktijken of genderidentificatie te conformeren aan normatieve structuren van sociale betekenisgeving — en dat betekent ook homonormatieve structuren — benoemt Miller als queer strategie tegen het onderdrukkende proces van 'Othering':

To proclaim yourself something is always to speak at the behest
of the vengeful Other, to enter into his discourse, to argue with
him, to seek from him a scrap of identity.³⁰

Volgens Miller emancipeert promiscuïteit het subject dus van stringente identiteitscategorieën. Anders dan bij Dean, die immers ook promiscuïteit als een ondermijning van een stabiel identiteitsbegrip beschouwt, ziet Miller promiscuïteit als een verzet tegen bredere sociale systemen van betekenisgeving. Het promiscuë subject verzet zich als het ware tegen 'monogame' vormen van betekenisgeving en verzet zich daarmee niet enkel tegen heteronormativiteit, maar ook tegen het discursieve geweld dat gepaard

²⁸ Delany, *Times Square Red*, 91.

²⁹ D.A. Miller, *Bringing Out Roland Barthes* (Berkeley 1992) 19.

³⁰ Miller, *Bringing Out Roland Barthes*, 23.

gaat met het reduceren van de potentieel eindeloze vormen die seksualiteit aan kan nemen tot bepaalde noemers, zij het heteroseksueel, homoseksueel, biseksueel.

De mogelijkheid om connecties te maken ongeacht de zelfidentificatie van de seksuele partner is voor denkers als Crimp, Delany en Miller dus een belangrijke, alternatieve strategie van politiek organiseren en mobiliseren. Tegelijkertijd wekt hun discussie van promiscuïteit de suggestie dat ze geloven in een soort pornografische utopie waarin iedereen altijd tot iedereen is aangetrokken. In pornografie bestaat de wereld vaak uit een eindeloze reeks seksuele mogelijkheden waarin alle partners voldoen aan bepaalde fysieke idealen, geeft iedereen zonder problemen toestemming voor bepaalde seksuele handelingen, en bestaat er eigenlijk geen gevaar voor identiteitsconflicten: etniciteit, klasse of genderidentiteit doen er niet meer toe in een wereld waarin per definitie ieder personage een mogelijke seksuele partner is.³¹ Ook in pornografie die zich tegen bepaalde problematische normen verzet — denk bijvoorbeeld aan feministische porno die een onrealistisch lichaamsbeeld loslaat en toestemming voor bepaalde seksuele handelingen expliciet dramatiseert — ontkomt vaak niet aan genreconventies die een utopische idealisering van seks onderschrijft. De belofte van een eindeloze mogelijkheid van seks met een eindeloze hoeveelheid partners klinkt ook door in de viering van promiscuïteit van voorgenoemde queer denkers. De praktijk leert echter dat dit ideaalbeeld van vrije seks zelden realiteit wordt. Nieuwe technologieën maken het vinden van losse seksuele contacten weliswaar makkelijker, maar met dat gemak steekt ook seksuele discriminatie steeds meer de kop op. Door de afstandelijke interface waarbij de repercussies voor het weigeren of negeren van seksuele avances gebaseerd op iemands etnische kenmerken veelal uitblijven, lijkt op online dating platforms zoals Grindr de notie van identiteit juist een steeds sterkere rol te spelen.³²

³¹ D. Scott, 'Big Black Beauty: Drawing and Naming the Black Male Figure in Superhero and Gay Porn Comics' in: T. Dean, S. Ruszczycky en D. Squires ed., *Porn Archives* (Durham, NC 2014) 210.

³² Zie voor onderzoek naar dit fenomeen: J.R. Porter, K. Sobel, S.E. Fox, C.L. Bennett en J.A. Kientz, 'Filtered Out. Disability Disclosure Practices in Online Dating Communities', *Proceedings of the ACM: Human Computer Interaction* 1, Article 87 (2017): 1-13; A.D.J. Shield, 'Grindr Culture: Intersectional and Socio-Sexual', *Ephemera: Theory & Politics in Organization* 18.1 (2018) 149-161; A.D.J. Shield, *Immigrants on Grindr. Race, Sexuality, and Belonging* (New York 2019); J. Smilges, 'White

Recente reflecties

De recente theoretische herwaardering van promiscuïteit wordt zodoende regelmatig beschuldigd van een naïef verlangen naar een utopische wereld van vrije seks voor het uitbreken van de aidsepidemie. De beschuldiging klinkt dat het beeld van sekspraktijken in de jaren zeventig te rooskleurig zou zijn afgebeeld.³³ Hoewel het maar de vraag is in hoeverre schrijvers als Delany een onrealistisch beeld hebben van seksuele praktijken in de jaren zeventig, de hierboven besproken romans van Rader, Andrews en Holleran tonen al aan dat enig utopisch idee over seksuele praktijken in de jaren zeventig deels onjuist is. Deze auteurs beschrijven mensen aan de rand van de samenleving, overmatig drugsgebruik, depressies en zelfmoord als inherente factoren in de sekscultuur die in die periode was ontstaan. In de zoektocht naar een collectieve homoseksuele identiteit documenteren deze auteurs niet de ogenschijnlijk oneindige variaties aan seks, maar ook de problemen die de toenemende samensmelting van seks- en drugscultuur met zich meebracht.

Recente publicaties zetten deze kritische noot voort. In zijn studie naar de sekscultuur van de jaren zeventig suggereert Moore dat ook zonder de aidsepidemie, de extreme sekspraktijken bepaalde sociale uitdagingen met zich meebrachten: 'These challenges are reflected in the darkness that many participants observed coming over the gay male community around 1977 and intensifying through the end of the decade'.³⁴ De duisternis die Moore hier benoemt bestaat uit meerdere factoren. Aan het eind van de jaren zeventig waaide er een conservatieve wind door de Verenigde Staten die uiteindelijk leidde tot de verkiezing van Ronald Reagan tot president. Boven alles, suggereert Moore, was het overmatige drugsgebruik een oorzaak van een steeds duisterder wordende subcultuur. Daarmee doelt hij niet zozeer op de soort drugs die werd gebruikt, die versilde immers niet heel veel met de periode ervoor, maar juist de veranderde intentie waarmee die drugs werden gebruikt.³⁵ Drugs werd een dominant vehikel voor seksueel experiment, waarbij steeds excessiever drugsgebruik steeds extremere seksexperimenten faciliteerde. Uiteindelijk herleidt Moore de hedendaagse problematiek met

Squares to Black Boxes. Grindr, Queerness, Rhetorical Silence', *Rhetoric Review* 38.1 (2019) 79-92.

³³ W. Strub, 'Sanitizing the Seventies: Pornography, Home Video, and the Editing of Sexual Memory', *Feminist Media Histories* 5.2 (2019) 19-48: 19-21.

³⁴ Moore, *Beyond Shame*, 48.

³⁵ Ibidem, 55.

alcohol- en drugsverslaving onder homoseksuele mannen tot de seksuele subcultuur van de jaren zeventig:

Along with the wonder and experimentation of the 1970s, the decade produced an incredibly negative legacy in the form of the gay community's alarming rates of alcoholism and addiction today.³⁶

Juist in het licht van de hedendaagse online-datecultuur is het interessant om te kijken naar de recente verschijning van verschillende egodocumenten over *cruising* en andere vormen van promiscuë en anonieme seks in de jaren zeventig. De eerste van deze reeks is de hertuitgave van de memoires van Kevin Killian, als auteur vaak geassocieerd met de eerdergenoemde *New Narrative*-beweging uit San Francisco.³⁷ Aan deze heruitgave uit 2018 zijn enkele delen toegevoegd waarin Killian dieper ingaat op enkele van zijn seksuele relaties en avonturen in de jaren zeventig en tachtig. Het tweede document is van Jonathan Dollimore, professor in Renaissanceliteratuur, die in zijn memoires eigenlijk weinig rept over zijn academische carrière, maar over het effect dat seksueel experimenteren in de jaren zeventig op zijn geestelijke gemoedstoestand had.³⁸ *Desire* (2017) is een rauw document waarin Dollimore openlijk spreekt over zijn zelfmoordpogingen en wantrouwig lijkt over de soms wat onkritische viering van promiscuë seks binnen homostudies. Tenslotte is recentelijk het seksuele dagboek van discoproductent Patrick Cowley voor het eerst uitgegeven (2019).³⁹ In dit dagboek houdt Cowley drie jaar lang al zijn seksuele escapades bij, waardoor het document een lange opsomming van losse, al dan niet anonieme seksuele contacten behelst. Kritische reflectie op zijn dagboeken wordt verzorgd door vrienden die in verschillende voorwoorden zijn dagboek contextualiseren en van een kritische lens voorzien.

Deze werken zijn recente theorieën over promiscuïteit als politieke strategie indachtig. Promiscuë seks is in deze recente werken een inherent onderdeel van een collectieve homoseksuele identiteit: een systeem van culturele praktijken waarbinnen homoseksuele mannen verbintenissen met

³⁶ Ibidem, 57.

³⁷ K. Killian, *Fascination* (South Pasadena 2018).

³⁸ J. Dollimore, *Desire. A Memoir* (Londen, 2017).

³⁹ P. Cowley, *Mechanical Fantasy Box. The Homoerotic Journal of Patrick Cowley* (San Francisco 2019).

elkaar kunnen aangaan ongeacht socio-economische achtergrond, genderidentiteit of etniciteit. Tegelijkertijd onderschrijven deze auteurs niet meer het beeld dat de sekscultuur van die tijd zonder problemen was: ze lijken zich bijvoorbeeld meer bewust van het destructieve effect dat drugs had binnen deze subcultuur. Hierdoor vormen deze werken een belangrijke historische context voor veel drugsproblematiek die vandaag de dag nog steeds speelt in verschillende homogemeenschappen en die voornamelijk gepaard gaat met promiscuë sekspraktijken.⁴⁰ Zo zijn er parallellen te trekken tussen sociale problemen van de jaren zeventig en nu. Door de nog steeds gemarginaliseerde status van homoseksualiteit, promiscuë seks en het ontbreken van sociale vangnetten liggen depressie en verslaving al gauw op de loer. De parallellen met Dollimore's eigen drugsgebruik zijn makkelijk te trekken, zeker wanneer hij veelvuldig refereert naar Oscar Moore's *A Matter of Life and Sex* (1991), een roman waarin het hoofpersonage zich volledig aan seks- en drugsverslaving overgeeft en uiteindelijk sterft aan de gevolgen van aids.⁴¹

Dat Dollimore en Killian memoires schrijven, geeft hen de mogelijkheid om met kennis achteraf te reflecteren op deze periode. In het geval van Cowleys seksdagboek geeft vriend en muzikale partner Jorge Socarrás enige reflectie bij de vele referenties aan overmatig drugsgebruik die deel uitmaakte van Cowleys seksuele leven. Ondanks dat Cowley zijn dagboek in de jaren zeventig heeft geschreven, lijkt hij zich al zeer bewust van de problematische relatie tussen drugsgebruik en vrije-sekscultuur; een relatie die het emanciperende effect van anonieme seks juist in de weg zat. Socarrás schrijft hierover:

Though Patrick never judged me, reading his entries it's evident
how unwholesome he thought my injecting drugs. In an ironic

⁴⁰ Zie onder andere: M.P. Dentato, P.N. Halkitis en J. Orwat, 'Minority Stress Theory: An Examination of Factors Surrounding Sexual Risk Behavior Among Gay and Bisexual Men Who Use Club Drugs', *Journal of Gay & Lesbian Social Services* 25.4 (2013) 509-525; K. Race, T. Lea, D. Murphy en K. Pienaar, 'The Future of Drugs: Recreational Drug Use and Sexual Health Among Gay and Other Men Who Have Sex With Men', *Sexual Health* 14.1 (2016) 42-50; A.J. Schmidt, A. Bourne, P. Weatherburn, D. Reid, U. Marcus en F. Hickson, 'Illicit Drug Use Among Gay and Bisexual Men in 44 Cities: Findings from the European MSM Internet Survey (EMIS)', *International Journal of Drug Policy* 38 (2016) 4-12.

⁴¹ Dollimore, *Desire*, 70.

twist, his darkest sexual exploits seem life-affirming compared to my own bloody proclivity.⁴²

Het retrospectieve inzicht over de effecten van de drugscultuur van de jaren zeventig en de nasleep van de aidsepidemie — Cowley overleed zelf in 1982 aan de gevolgen van aids — zorgen ervoor dat Killian, Dolimore en Socarrás niet onverdeeld positief terugblikken op deze periode in de geschiedenis van homoseksualiteit. Dat wil zeggen, ze vierten nog altijd de bevrijding die anonieme seks hen bracht. Killian en Dollimore suggereren dat ze hun belangrijke academische en literaire inzichten juist te danken hebben aan hun promiscuïteit. De steeds wisselende seksuele contacten brachten ook een eindeloze bron aan creativiteit. Tegelijkertijd geven deze auteurs ook aan het gevoel te hebben dat ze door het oog van de naald zijn gekropen. Het werpt een lange schaduw over een periode die de geschiedenis in had moeten gaan als het gouden tijdperk van de homo-emancipatie.

Conclusie

Dit korte overzicht is geenszins volledig. De werken die ik hierboven kort aanstip zijn slechts enkele van de vele romans, verhalenbundels, memoires en academische werken die over seksuele subculturen in de jaren zeventig zijn verschenen. In plaats daarvan heb ik in dit korte overzicht een lijn getrokken tussen contemporaine werken die geschreven zijn vanuit een homoseksuele subcultuur die zich organiseerde rondom promiscuë seks, verschillende academische debatten rondom die seksuele praktijken, en hedendaagse werken die op enige manier opnieuw reflecteren op dit specifieke moment in de geschiedenis van de Amerikaanse homorechtenbeweging. De literaire productie uit de jaren zeventig over *cruising* geeft een verscheiden beeld waarbij zowel het emanciperende karakter als het problematische drugsgebruik al snel centraal komt te staan. Deze teksten produceren een collectief zelfbeeld voor homomannen in de Verenigde Staten, maar zetten ook een kanttekening bij een kritiekloze blik op de sociale problematiek die met deze subcultuur gepaard ging. Sinds het uitbreken van de aidsepidemie hebben verschillende onderzoekers pogingen gedaan om stigma's over anonieme seks aan de kaak te stellen. Ook voor hen geldt dat de praktijk van *cruising* bijdraagt aan een collectieve homoseksuele identiteit. Promiscuë seks

⁴² J. Socarrás, 'Introduction' in: P. Cowley, *Mechanical Fantasy Box*, 13.

zorgt voor verbindingen die voorbijgaan aan strakke identiteitslijnen die de Amerikaanse samenleving nog steeds structureren. Tenslotte scherpt een reeks recente publicaties dit beeld aan door te reflecteren op de potentie tot het doorbreken van identiteitscategorieën in anonieme sekspraktijken, zonder daarbij de sociale problematiek die bij deze subcultuur komt kijken uit het oog te verliezen. Het opnieuw vertellen van verhalen over *cruising* in de jaren zeventig in de context van de huidige homocultuur, waarin anonieme seks zich heeft verplaatst naar digitale platforms en drugsproblematiek nog steeds op de loer ligt, stelt de homogemeenschap in staat om nieuwe intergenerationele verbintenissen en relaties aan te gaan. In een gemeenschap waarin, zoals Moore suggereert, door de aidsepidemie een nieuwe generatie homoseksuele mannen weinig tot geen contact heeft met de generatie die voor hen kwam, is juist het doorgeven van de lessen die voor en tijdens de uitbraak zijn geleerd, van ongekend belang.⁴³

⁴³ Moore, *Beyond Shame*, 186.